

Osud světového klimatu nerozhodují jen ve Washingtonu

Česká vláda musí také převzít svůj díl odpovědnosti

Americký prezident ohlásil bojkot Kjótského protokolu, klíčové mezinárodní smlouvy o snížení emisí, které způsobují globální změny klimatu. Diplomaté vedou horečné debaty o dalším osudu dohody.

Budoucnost světového podnebí ale není pouze v rukou jednání mezi Bruslem, Washingtonem, Tokiem a dalšími metropolemi. Neméně důležitá jsou domácí opatření jednotlivých zemí. Nás nevyjímá. Česká vláda musí převzít svůj díl odpovědnosti za osud Kjótského protokolu i znečištění oxidem uhličitým. Nesmí se tvářit, jako by šlo o diskuse, jež se malé střeoevropské země netýkají.

Hnutí DUHA proto připravilo katalog deseti kroků, které by Zemanův kabinet, opoziční politické strany a krajské úřady měly k ochraně globálního klimatu podniknout.

1. Vést aktivní politiku na mezinárodních jednáních

Česká diplomacie by měla nadále otevřeně podporovat stanoviska Evropské unie v mezinárodních jednáních o změnách klimatu.

Musí také zahájit aktivní klimatickou politiku v regionu: nikoli se jen pasivně hlásit k progresivním názorům, ale aktivně je prosazovat mezi zeměmi bloku CG 11, který v jednáních vytvořily státy střední a východní Evropy.

2. Ohlásit záměr ratifikovat Kjótský protokol

Zemanův kabinet by také měl veřejně oznámit záměr do voleb předložit Poslanecké sněmovně k ratifikaci Kjótský protokol.

Původní Rámcová dohoda o změnách klimatu, které je Kjótský protokol součástí, byla podepsána na konferenci OSN v červnu 1992. Řada signatářů Kjótského protokolu, včetně Evropské unie, chce dosáhnout ratifikace do konce roku 2002. Česká republika by se k nim měla přidat. V praxi to znamená, že hlasování by mělo proběhnout před volbami.

3. Využívat kjótských mechanismů k financování čisté energie

Kjótský protokol umožňuje signatářským státům, aby část svých závazků splnily financováním opatření v jiných zemích. V českém případě k tomu slouží mechanismus tzv. Společné realizace (Joint

Implementation). Očekává se, že budeme patřit mezi příjemce takových projektů. Redukovat emise oxidu uhličitého je u nás levnější, než třeba v Německu nebo Kanadě.

Vláda by měla takové prostředky využít na modernizaci hospodářství: projekty energetické efektivity a rozvoj obnovitelných zdrojů energie. Zároveň by česká diplomacie měla do mezinárodních dohod prosazovat tzv. pozitivní seznam, který financování opatření v zahraničí omezí právě na tyto dvě oblasti. Zabrání se tak zneužívání například na dotace výstavby nových uhelných elektráren, což nyní - paradoxně - reálně hrozí.

Na mezinárodních jednáních by česká delegace měla prosazovat, aby obchodováním s emisemi signatáři směli pokrýt maximálně 20% redukce znečištění, ke které se zavázali v Kjótském protokolu. Takové řešení umožní využít potenciálu, který obchodování představuje pro efektivnější plnění smlouvy, a zároveň zabrání kontraktům s fiktivním snížením emisí - tzv. obchodu s horkým vzduchem.

4. Zahájit ekologickou daňovou reformu

Daně z ekologických negativ (znečištění, spotřeba přírodních zdrojů), kompenzované snížením zdanění sociálních pozitiv (pracovní místa v platbách důchodového či zdravotního pojištění, práce v DPH, majetek či zisk) o stejnou celkovou částku, už řada evropských zemí úspěšně zavedla.

Nejvýznamnější jsou právě ekologické daně z emisí oxidu uhličitého nebo spotřeby energie, které mají pomoci bránit změnám klimatu.

Ekologická daňová reforma má trojí efekt. Za prvé přímo stimuluje nižší znečištění. Za druhé zlevní zaměstnanost, takže vytvoří nová pracovní místa. Za třetí prospěje ekonomice: podpoří efektivní konkurenceschopné firmy, perspektivní a dynamické sektory, inovace i moderní technologie. Což nakonec opět snižuje znečištění.

Koncepci daně z energie kabinetu předložili ministři Mertlík a Kužvart. Pokud chce vláda účinně snižovat český podíl na globálních změnách podnebí, měla by s konkrétním návrhem první fáze ekologické daňové reformy do Poslanecké sněmovny přijít do voleb.

5. Zařadit obnovitelné zdroje energie do krajských i národní energetické politiky

Nové krajské úřady mají do konce roku připravit své energetické politiky. Významnou úlohu by v nich měly přisoudit obnovitelným zdrojům energie, jako je spalování biomasy, solární kolektory či větrné a malé vodní elektrárny.

Kraje tak sníží svůj podíl na emisích oxidu uhličitého. Podpoří regionální ekonomický rozvoj, neboť zaměří místní podnikatele na perspektivní moderní technologie se značným exportním potenciálem. Sníží nezaměstnanost, protože obnovitelné zdroje vytvářejí více pracovních míst než například uhelné nebo plynové elektrárny.

Vláda by měla do své energetické politiky zařadit cíl minimálně 8% podílu obnovitelných zdrojů na spotřebě energie v roce 2010. Evropská unie po svých členských zemích chce dokonce alespoň 12%.

6. Předložit zákon o obnovitelných zdrojích energie

Rozvoji obnovitelných zdrojů energie brání mimo jiné nepřátelské ekonomické prostředí. Vláda by měla předložit Poslanecké sněmovně zákon o podpoře obnovitelných zdrojů, který by otevřel cestu čisté energetice, a využít při jeho přípravě úspěšného německého vzoru.

7. Obnovit Státní program úspor energie a podpory obnovitelných zdrojů

Vláda sice zřídila Státní program úspor energie a podpory obnovitelných zdrojů, ovšem dramatickými škrty postupně snížila jeho zdroje. Schválená koncepce programu počítala, že například ze státního rozpočtu v roce 2001 dostane 1,1 miliardy korun, ve skutečnosti je to ale jen 150

miliónů. Stát nyní na tyto projekty paradoxně vydává méně než v době, kdy formálně žádný program neexistoval: ještě v roce 1998 je z rozpočtu financoval 400 milióny korun.

Vláda by měla v návrhu státního rozpočtu na rok 2002 obnovit původně plánované výdaje na tento program - tedy celkem 1,5 miliardy korun, plus 1 miliardu z mimorozpočtových zdrojů (Státní fond životního prostředí, podpora Evropské unie a další).

8. Liberalizovat energetiku

Pro rozvoj moderních technologií i efektivnosti v energetice je nezbytná skutečná a rychlá liberalizace trhu s elektřinou i zemním plynem.

Vláda by měla odvolat požadavek na přechodné období, umožňující pozdější zavedení evropských pravidel volného trhu se zemním plynem. Totéž už udělala v případě elektřiny.

Musí také změnit koncepci privatizace tak, aby regionální distributoři zemního plynu a elektřiny byli prodáni samostatně, nikoli v jednom balíku s Transgasem, respektive ČEZ. Umožní tak konkurenci a vznik skutečného trhu, kterému nebude dominovat vždy jedna silná společnost.

9. Investovat do veřejné dopravy

Doprava je nejrychleji rostoucím zdrojem oxidu uhličitého. Také v českých městech rapidně přibývá automobilů, které nejen přispívají ke změnám klimatu. Rovněž způsobují zhoršování znečištění místního ovzduší, jež poškozuje naše zdraví.

Vláda by měla aktivně nabízet řidičům alternativu v podobě kvalitní, pohodlné a rychlé veřejné dopravy. Musí proto v příštím státním rozpočtu, stejně jako při rozhodování o prostředcích ze Státního fondu dopravní infrastruktury, investovat minimálně 50% do rozvoje autobusů a další veřejné dopravy.

10. Zrušit velký třesk

Strategie posílení národohospodářského růstu, klíčový program Miroslava Grégra známý jako velký třesk, je v přímém rozporu se snahou snížit české emise oxidu uhličitého. V některých klíčových bodech prosazuje energeticky náročné sektory, uhelné doly a znečišťující elektrárny namísto orientace na efektivitu a moderní technologie. Také proto se Hnutí DUHA domnívá, že by jej kabinet měl zrušit.

Především záměr *"rozvíjet výrobní obory využívající tuzemské zdroje surovin a domácí energetické zdroje"* (přílohy, kapitola 3.6.1.5.) se neskývá s cílem otevřít cestu větší těžbě v domácích uhelných dolech a spotřebě elektřiny.

Návrh *"usilovat o snížení sazeb na využití elektřiny pro vytápění"* v praxi znamená, že Miroslav Grégr chce do českých domácností opět vrátit přímotopy. Záměr je ostatně v přímém rozporu se snižováním energetické náročnosti, o kterém návrh hovoří o několik řádků níže: elektrické vytápění spotřebuje ve srovnání s jinými druhy dvoj- až trojnásobné množství primárních zdrojů energie. Znamená tedy také dvakrát až třikrát větší emise.

Podobně hodlá MPO *"podpořit projekty budování kogeneračních jednotek na pevná paliva, zejména na uhlí"*. Kogenerace - tedy kombinovaná výroba tepla a elektřiny - patří v našich podmínkách mezi klíčové alternativy k uhelným elektrárnám. Hnutí DUHA ale prosazuje, aby nově stavěné jednotky využívaly zemního plynu. Uhlenné kotle jsou podstatně méně efektivní a při výrobě energie tedy produkují více oxidu uhličitého. Vyvíjeny jsou navíc kogenerační jednotky na biomasu.

Vojtěch Kotecký, červenec 2001
Vydalo Hnutí DUHA

Hnutí DUHA
Bratislavská 31
602 00 Brno
tel.: 05-45213802, 45214431
fax: 05-45214429
email: info@hnutiduha.cz
www.hnutiduha.cz